

Høringssvar til New version (02.04.25): Institutte for Human Rights: Promoting and Protecting Human Rights.

Frederiksberg, 14. april 2025

Motivation:

I den seneste rapport om begrænsninger af tros- og religionsfrihed fra 2024 fastslår tænketanken Pew at 59 lande svarende til 30% af verdens lande har en høj grad af begrænsning af religionsfrihed. Da en række af disse lande er befolkningsrige – Pakistan, Nigeria, Indien og Kina - betyder det, at en stor del af verdens befolkning lever i samfund med høj eller meget høje restriktioner af tros- og religionsfriheden. Disse begrænsninger kan være både juridiske og sociale og giver sig udslag i diskrimination, vold og drab af individer og grupper, der tror og tænker anderledes.

Politisk prioritet:

Dansk udenrigs- og udviklingspolitikens udgangspunkt er ønsket om at fremme demokrati og individuelle frihedsrettigheder: *"Dansk udenrigspolitik skal forsat bygge på demokrati og grundlæggende frihedsrettigheder: at alle mennesker fødes med lige rettigheder og er frie til blandt andet at ytre sig, tænke, tro og forsamles som man vil. Det er med afsæt i det, at vi skal engagere os i verden."* (Danmarks Udenrigspolitiske strategi). Under overskriften 'Troværdige partnerskaber' uddybes dette: *"Dansk udenrigspolitik skal forsat bygge på vores grundlæggende værdier ikke mindst demokrati og menneskerettigheder. Rettigheder for kvinder og piger, minoriteter og arbejdstagere. Friheden til at kunne ytre sig, tænke, tro og forsamles frit. Og retten til et liv fri for tortur."*

Denne ordlyd går igen i Afrikastrategien: *"Dansk engagement med afrikanske lande skal forsat bygge på et stærkt værdisæt med udgangspunkt i internationalt samarbejde og respekten for international lov. Demokrati og menneskerettigheder. Rettigheder for kvinder og piger, arbejdstagere og minoriteter. Friheden til at kunne ytre sig, tænke, tro og forsamles frit. Og retten til et liv fri for tortur."*

Med andre ord gives der i Dansk Udenrigs- og udviklingspolitik en tydelig prioritet til både:

- Tanke- samvittigheds- og religionsfrihed (art. 18)
- Menings- og ytringsfrihed (art. 19)
- Forsamlings og foreningsfrihed (art. 20)

Anbefaling:

I forlængelse af Danmarks udenrigs- og sikkerhedspolitiske strategi, Afrikastrategien og den gældende udviklingspolitiske strategi bør Institut for menneskerettighedens strategi eksplicit forholde sig til retten til tanke- samvittigheds- og religionsfrihed, ved at øge opmærksomhed og viden om rettigheden, arbejde for at øge respekten for, beskyttelse og fremme af retten til tanke-, samvittigheds-, tros- og religionsfrihed.

Baggrund:

Menneskerettigheden tanke-, samvittigheds-, og religionsfrihed, har i mange år fået en stedmoderlig behandling. Ofte glemmes eller udelades rettigheden, med negative konsekvenser for udvikling, fred og det generelle demokrati og menneskerettighedsarbejde.

Hvis vi vil forbedre liv og muligheder for alle uden at efterlade nogen, så må Institut for Menneskerettigheder også sikre at og konkretisere, hvordan der arbejdes mod diskrimination og ulighed på grundlag af tro og overbevisning. For at dette kan gøres til virkelighed anbefales det at det tydeliggøres at beskyttelse og fremme af tros- og religionsfrihed bidrager til udvikling, fred, demokrati og andre menneskerettigheder.

Allerede i Udenrigsministeriets egen 'Justification for support' bliver artikel 18 udeladt, mens artikel 19 og 20 nævnes. Det samme går igen igennem hele strategien og dens bilag, ikke på et eneste tidspunkt nævnes tanke-, samvittigheds- og religionsfriheden. Så selvom man med god vilje kunne læse den ind i begreber som fundamentale rettigheder, frihedsrettigheder og civic space er anbefalingen her at det gøres eksplicit, for at undgå tvivl og sikre at retten til tros- og religionsfrihed såvel som Danmarks Udenrigspolitiske prioriteter ikke glemmes og ignoreres.

Retten til tros- og religionsfrihed er en uundværlig komponent i at fremme fred, demokrati, udvikling og menneskerettigheder generelt. Ved at beskytte og fremme denne frihed kan vi skabe samfund, hvor alle borgere kan deltage fuldt ud i samfundslivet uden frygt for diskrimination, undertrykkelse eller vold. Trosfrihed styrker både den sociale struktur og de fundamentale menneskerettigheder, og er derfor en afgørende drivkraft i arbejdet for global stabilitet og velstand. Dette ønsker underskriverne af dette høringssvar synliggjort i Institut for menneskerettigheders strategi.

Med venlig hilsen,

- CKU Center for Kirkeligt Udviklingssamarbejde, Sekretariatschef Katja Gunnertoft Bojsen
- Danske Kirkers Råd, Generalsekretær Emil Bjørn Hilton Saggau
- Dansk Missionsråd, Generalsekretær Henrik Sonne Petersen
- Folkekirkens Mellemkirkelige Råd, Sekretariatschef Birger Nygaard
- Mission Afrika, Generalsekretær Daniel Toft Jakobsen
- Open Doors Danmark, Generalsekretær Jens Kristian Lund Jensen og
- Tænketanken for Forfulgte Kristne, Formand Peter Fischer-Møller

Se mere om sammenhængen mellem tros- og religionsfrihed, udvikling, fred, demokrati og menneskerettighederne generelt nedenfor.

Udvikling

Tros- og religionsfrihed spiller en central rolle i bæredygtig udvikling, da den understøtter et miljø, hvor individer og samfund kan blomstre uden frygt for forfølgelse eller diskrimination. Forskning har vist, at begrænsninger af religionsfriheden – enten statslige eller sociale – medfører lavere demokratisk og økonomisk udvikling og højere grader af konflikt ikke blot religiøst men også etnisk, socialt og politisk¹. Udvikling, både økonomisk og socialt, hænger tæt sammen med, at folk kan udnytte deres fulde potentiale uden at blive hæmmet af restriktioner på baggrund af deres tro eller overbevisning².

- **Øget adgang til ressourcer:** Juridisk og samfundsmæssig anerkendelse af tros- og religionsfrihed sikrer, at alle samfundsmedlemmer har lige adgang til ressourcer og muligheder, uanset deres tro, overbevisning eller religiøse tilhørsforhold. Når alle individer og grupper har den samme adgang til sundhed og retfærdig rettergang, er frie til at deltage i uddannelse, økonomi og samfundsliv uden diskrimination, kan dette føre til en mere effektiv og retfærdig fordeling af ressourcer, som fremmer økonomisk vækst og socialt velvære.
- **Styrkelse af civilsamfundet:** Trosbaserede organisationer spiller, som repræsentanter for legitime rettighedshavere, ofte en afgørende rolle i at fremme social udvikling, uddannelse og sundhed. Når religiøse aktører har frihed til at arbejde i samfundet uden forhindringer, kan de bidrage til positiv udvikling, som understøtter både økonomisk vækst og sociale forandringer.

Fred

Ifølge FN's special rapportør for tros- og religionsfrihed Nazila Ghanea kan retten til og anerkendelsen af tros- og religionsfrihed være fundamental for at opretholde fred i samfundet og for at modvirke strukturelle konflikt drivere³. Når menneskers ret til tanke, samvittigheds- og religionsfrihed respekteres og beskyttes af myndighederne og andre religiøse grupper, skabes der et fundament af respekt og tillid, som er nødvendigt for stabilitet og langvarig fred, og hvor den enkelte kan leve uden frygt for undertrykkelse eller vold. Manglende religiøs frihed kan føre til radikaliserende og konflikter, da undertrykkelse af grupper på baggrund af tro eller overbevisning ofte skaber frustration og udstødelser, som kan udnyttes af ekstremistiske kræfter. Begrænsning af religionsfrihed og regulering af religion hænger ofte sammen med politiske eller religiøse magthaveres ønske om at monopolisere socialt og politisk liv og sikre samfundsmæssig stabilitet. Men i modsætning til magthavernes ønsker, så er effekten af begrænsninger historisk ofte det modsatte. Tros- og religionsfrihed skaber betingelser, motivation og rationaler for fred, styrker konfliktforebyggelse, fredsskabelse og fredsbevarelse, konkluderer Ghanea.

¹ D. Horowitz "Do Religious Freedom Really Matter?", *The Price of Freedom Denied*, CUP, 2010, s. 202-214

² M. Juul Petersen, "Freedom of Religion or Belief and the Sustainable Development Goals", *Briefing Paper #1 of Danish Institute of Human Rights*, 2021.

³ N. Ghanea "Peace and freedom of religion or belief", *Interim report of the Special Rapporteur of Freedom of Religion or Belief*, A/79/182 (2024).

- **Forebyggelse af voldelige konflikter:** Når ideer, tanker og religiøse overbevisninger frit kan udtrykkes, modsiges, udveksles, kan konflikter, der opstår på baggrund af f.eks. religiøse forskelle, minimeres. Trosfrihed sikrer, at samfundet er mere åbent for dialog og samarbejde mellem forskellige trosretninger, hvilket reducerer risikoen for vold og væbnede konflikter.
- **Modvirkning af ekstremisme:** Undertrykkelse af trosfrihed giver grobund for ekstremisme. Mennesker, der ikke har ret til at praktisere deres tro, kan blive radikaliseret, hvilket kan føre til voldelige handlinger. Ved at fremme trosfrihed skabes et mere åbent og tolerant samfund, der er mindre modtageligt for ekstreme holdninger.

Demokrati

I global politik har demokrati ligesom tros- og religionsfrihed været under stigende pres de seneste to årtier⁴. Demokrati bygger på retten til at udtrykke sig frit og deltage i samfundets beslutningsprocesser uden frygt for repressalier. Tros- og religionsfrihed er derfor en vigtig byggesten i demokratiske samfund, da den beskytter den enkeltes ret til at have sin egen overbevisning, at tænke og tro også når det er noget andet end præsten eller imamen prædiker. Tanke-, samvittigheds- og religionsfriheden beskytter den enkeltes ret til at forestille sig en anden måde at være samfund på og alligevel inkluderes for aktivt at tage del i det politiske liv og arbejde for et bedre samfund for alle. Når folk føler sig accepteret og respekteret, er de mere tilbøjelige til at samarbejde om fælles udviklingsprojekter og bæredygtige løsninger.

- **Grundlaget for politisk deltagelse:** Når mennesker har friheden til at gøre sig overvejelser omkring bedre måder at indrette et samfund på og indrette deres liv efter dette, kan forestillingerne frit indgå i den udvikling af samfund hvor 'det fælles bedste' står centralt. Dette fremmer et demokratisk samfund, hvor alle synspunkter og interesser bliver hørt, og beslutningstagning sker på et fundament af inklusion og lige muligheder for alle.
- **Respekt for mangfoldighed:** Demokratiske samfund trives i et miljø af respekt for mangfoldighed, hvor forskellige etniske, religiøse og kulturelle grupper kan sameksistere og samarbejde. Tros- og religionsfrihed fremmer denne mangfoldighed ved at anerkende og beskytte hver individs ret til at udtrykke og praktisere sin tro uden diskrimination eller begrænsning.

Andre menneskerettigheder

Retten til tros- og religionsfrihed er tæt forbundet med en række andre fundamentale menneskerettigheder: Sundhed, uddannelse, kvinders rettigheder, klima og ytringsfrihed⁵. Beskyttelsen af denne ret understøtter og fremmer en række andre rettigheder, der er nødvendige for at opretholde et frit og retfærdigt samfund.

⁴ T. Carothers & B. Press: "Understanding and Responding to Global Democratic Backsliding", Carnegie Endowment for International Peace, Washington, 2022.

⁵ Se M. Juul Petersens gennemgang af hvert af disse temaer i den række Briefing Papers #1-6, som Dansk Institut for Menneskerettigheder udgav i 2021-2022.

- **Sundhed:** Et sundt liv for alle kan hindres af diskrimination på grundlag af tro og overbevisning. I manglende prioritering af sundhed for marginale grupper – ofte oprindelige folk og flygtninge – kan disse gruppers tro og overbevisning spille en rolle. Skadelig praksis såsom omskærelse af kvinder er et andet område, hvor tros- og religionsfrihed og sundhed støder sammen.
- **Uddannelse:** Manglende adgang til uddannelse på grundlag af tro og overbevisning er velkendt verden over blandt elever og studerende fra religiøse minoriteter. Det går mange steder ud over især humanister og ateister, som ses som udfordringer i forhold til majoritetens religiøse forståelse.
- **Kvindes rettigheder:** Selv om der ingen principiel modsætning er mellem kvinders rettigheder og tros- og religionsfrihed, så er forholdet mellem dem ikke altid ukompliceret. Diskriminerende familielovgivning som er religiøst begrundet, forestillinger om kvinders ære, og tidlige ægteskaber er skadelige for kvinders rettigheder.
- **Klima:** Over hele verden er minoriteter og oprindelige folk blandt de mest udsatte i forhold til klimaforandringer. Klimaforandringer er komplekse og truer både traditionelle former for livsførelse gennem underernæring og sult, og gennem naturkatastrofer hvor marginale gruppers områder ofte får mindre opmærksomhed fra myndighedernes side i form af forebyggelse.
- **Ytringsfrihed:** Trosfrihed og ytringsfrihed går hånd i hånd. Når mennesker har friheden til at udtrykke deres religiøse overbevisninger, bliver de også i stand til at udtrykke sig frit på andre områder af livet. Dette fremmer en åben debat og et demokrati, hvor mennesker kan deltage fuldt ud i samfundet. Uden friheden til først at tænke og tro er det omsonst at tale om ytringsfrihed. Tanke-, samvittigheds-, religions-, menings-, ytrings- forening-, og forsamlingsfriheden udgør et sammenhængende kontinuum.
- **Retten til at være fri for diskrimination:** Tros- og religionsfrihed er en grundlæggende beskyttelse mod diskrimination. Når denne ret er sikret, beskytter den individer mod at blive behandlet uretfærdigt på grund af deres tro, hvilket er et centralt element i enhver menneskerettighedsbeskyttelse.
- **Retten til at leve i fred og sikkerhed:** Uden religionsfrihed kan mennesker blive forfulgt eller udsat for vold på grund af deres tro, hvilket underminerer deres ret til at leve i fred og sikkerhed. Beskyttelsen af denne ret er derfor en forudsætning for at opretholde retten til at leve et trygt og stabilt liv.